

Török Csaba

LEGYÜNK BÁTRAK!

Hónapok óta a címben is megfogalmazott, egyszerű szavakat hallunk egy hiteles, prófétai embertől: Ferenc pápától. Szeretjük őt, mert kedves, mosolygós, emberközeli. De érezzük-e az egyszerű szavak erejét? Belenézünk-e a tükörbe, amit a pápa szüntelenül elénk igyekszik tartani? Meghalljuk-e a nagy „Ferenc-révület” andalító hangjain túl az igazi üzenetet?

„Krisztus az Egyház Pásztorja, azonban jelenléte a történelemben embereken keresztül valósul meg: közülük egyet kiválasztanak arra, hogy helytartóként, Péter apostol utódaként szolgáljon, azonban Krisztus a középpont, és nem Péter utóda: Krisztus. Krisztus a középpont. Krisztus az alapvető vonatkoztatási pont, az Egyház szíve. Nélküle Péter és az Egyház nem léteznének, nem lenne létjogosultságuk.”

Ezek a szavak 2013. március 16-án hangzottak el, amikor Ferenc pápa nem sokkal megválasztása után találkozott a média képviselőivel a VI. Pál kihallgatási csarnokban. Mennyire egyszerűek! Mintha csak egy vasárnapi prédikációt hallanánk! De hallunk-e ilyen vasárnapi prédikációkat, akár a sztár-papoknál, akár az egyszerű, kicsi közösségekben? Mennyire banálisak és közhelyesek Ferenc szavai! De felfogtuk-e, értjük-e, miről van itt szó?

Az már önmagában látlelet és ítélet a mai kereszténységről, hogy ezek a mondatok elhangoznak egy pápa szájából. Arra utalnak talán, hogy a magukat kereszténynek gondolók (értsd: *mi*) fel sem fogták még, mi a kereszténység? A kultúr-katolikusok, a „hagyományörzök”, a konzervatívok, a politikai „K”-sok esetleg fényévekre vannak az igazi Rómától, a hiteles Evangéliumtól? Arról beszél Ferenc, hogy nem órála kell beszélni? De még csak nem is az absztrakt értelemben vett Egyházzól?

Ahogy újra és újra átgondoljuk a fenti szavakat, egyre világosabb, hogy brutális nyíltsággal lepeznek le minket önmagunk előtt. Nincs békés, megállapodott kereszténység-modell, a ma divatos „lelki fitness”-üzemág iparosai nem Istent, hanem önmagukat szolgálják, a „megszokásból, nyugodt szívvel hiszek” méltatlan és elfogadhatatlan magatartás, ideje lenne felkiáltani: „Hiszek, Uram, segíts hitetlenségemen!”

A pápa április 10-i katekézisében így fogalmazott: „Viselkedjünk [Isten] valódi gyermekeiként! Ez azt jelenti, hogy nap mint nap engedjük, hogy Krisztus átformáljon minket, s olyanná tegyen, mint Ő maga; azt jelenti, hogy keresztényként próbálunk élni, próbáljuk követni őt, még ha látjuk is korlátainkat és gyengeségeinket. Mindig az ajtó előtt áll annak a kísértése, hogy elfeledkezzünk Istenről, s magunkat állítsuk a középpontba, a bűn tapasztalata pedig megsebzti keresztény életünket, istengyermekségünket. Ezért meg kell lennie bennünk a hit bátorságának, hogy ne engedjük félrevezetni magunkat azáltal a mentalitás által, amely ezt mondja nekünk: »Isten fölösleges, nem fontos a számodra.«”

Kereszténynek lenni tehát annyi, mint megpróbálni kereszténynek lenni. Kicsit olyan ez, mint a kérdés, amelyet Avilai Nagy Szt. Teréznek tett fel egy nővér, aki azt firtatta: hogyan tanul meg jól imádkozni? A Szent válasza ez volt: „Ha vágyasz arra, hogy imádkozzál, már imádkozol”. Ferenc is ezzel a lélekkel prédikálta egy hétfő reggeli miséjén a Szent Márta Ház kápolnájában: „Vedd a nyolc boldogságot, és tedd, amit a nyolc boldogság mond”.

De mit jelent vágnia a „keresztény életre”? Mit jelent „csinálni a nyolc boldogságot”? Semmi esetre sem azt, hogy külsőségeket öltünk magunkra. Minden emberi forma, intézményesült „hagyomány”, megszokás, mindenféle emberi erőlködés végül – éppen mivel mi vagyunk a középpontjában – korlátainkat és gyengeségeinket teszi csak láthatóvá. Hányszor hallani plébániai „kisközösségek” széteséséről, csoportok, mozgalmak megroggyanásáról – a nagy elemzések, „tényfeltárások”, alapos vizsgálódások sorában nem azt kellene legelőször megkérdezni: vajon Jézus volt-e a középpont? Mire jutott több idő: a fecsegésre, az egymással (s ezáltal a magunkkal) való foglalkozásra, vagy Isten ügyeire? Mi beszéltünk többet, vagy az Úr? Mire figyeltünk: hogy mi mit szeretnénk, vagy az Úr mit kér?

Érdekes, mennyire érzi ezt a problémát a pápa. Egyik reggeli homíliájában így szólt róla: „Szépnek tűnik a fecsegés, nem tudom miért, de szépnek tűnik, mint a mézes cukorka. Veszel belőle egyet, majd még egyet és így tovább, végül hasfájást kapsz. Ilyen a fecsegés. Kezdetben édes, majd tönkreteszi a lelket. A fecsegések pusztítóan hatnak az egyházban. Kissé Káinhoz hasonlít: öljük meg testvérünket a nyelvünkkel. Ezen az úton haladva jól nevelt, de rossz szokásokkal teli keresztényekké válunk.”

Igen, a hithez bátorság kell: annak a bátorsága, hogy elforduljunk önmagunktól, a megszokottól, a bejáratotttól. Ne jól neveltek, hanem hitelesek legyünk. Hátrahagyjuk azt, ami magunkkal hozott, ami a miénk, hogy lecsupaszodva, kiüresedve, megnyílván képesek legyünk befogadni azt, ami új, ami mástól, a Mástól érkezik, és kilendít minket addigi nyugvó helyzetünkől, átszab és átalakít, másmilyenné tesz. Aki nem bíz az Istenben, aki nem akar másmilyen lenni, akinek jó a maga kis bejáratott élete, annak mindez rizikó, kiszámíthatatlanság, bizonytalanság, amit nem kényelmes és érdemes vállalni. Aki azonban szereti Őt, annak mindez ugrás a gondviselésbe, ráhagyatkozás, a léte totális odaadása, az igazi középpont megtalálása.

Joseph Ratzingernek volt még professzor korában igen kedvelt szófordulata a „Wiederauffinden der Mitte”, a közép újrafelfedezése. A teológiai elmélkedés, de általában a keresztény létezés is erre tesz kísérletet: a már eleve, a teremtésnél, a lényünk legmélyénél adott középpontot tudatosan, eltökélten, fáradozva újra és újra fel kell fedeznünk. Meglepő, mennyire „benedeki” Ferenc – hiszen más stílusban, más szavakkal, de ugyanerről beszél: a középéről, amelyet újra meg kell találnunk, amelyhez vissza kell térnünk, amely már-már közhelyesen banális és hétköznapi, egyszerű, mégis – ha komolyan vesszük – a legradikálisabb valóság. Irány a középpont! – mondja egy mai próféta, ismét és megint ki-

mondva azt a nagy felismerést, amelyre az egyik legmegragadóbb megtéréstörténet hőse, Szent Ágoston eljutott: „Ne kifelé menj, önmagadba térj vissza, mert az ember bensőjében lakik az igazság”.

Hogy itt nem csak jámbor gondolatokról, de valós egyházkritikáról is szó van, az nyilvánvaló Ferenc pápa már idézett hétfői reggeli prédikációjából, ahol ezt mondta Jézus példázata kapcsán, aki önmagát a juhok aklának kapujához hasonlította (vö. Jn 10,1–10): „A keresztény közösségekben is vannak törtetők, ugye vannak ilyenek, nem? Azok, akik a magukét keresik. Tudatosan vagy öntudatlanul, de úgy tesznek, mintha belépnének [Jézuson, a kapun]; valójában azonban tolvajok és rablók. Miért? Mert elrabolják Jézustól a dicsőséget, a saját dicsőségüket akarják. Ezt mondta Jézus a farizeusoknak: »Ti kölcsönösen egymást dicsóítottok...«. Kissé üzletszerű vallás, nem? »Én dicsőítelek téged, te pedig dicsóítasz engem.« Ám ezek nem az igazi kapun léptek be. A kapu Jézus, és aki nem ezen a kapun lép be, az tévedésben van”.

Tolvajok, rablók, bent az akolban. Ráadásul úgy, hogy azt hiszik: ők a kapun jöttek be. Tévednek, eltévesztik a középpontot, nem találják azt a Jézust, aki „odabent” van. Hiába vannak az akolban, a nyáj között, akármit tesznek is, félresiklik. Hiába gondolják, hogy a jézusi úton léptek be a közösségbe, végül tetteikkel csak roncsolnak, gyengítenek, elerőtlenítenek. Kemény szavak.

De mérjük le őket egyházi valóságunk mérlegén! Sokszor hallani, hogy az Egyház nem tud megtérni, sok benne a bűn, nem reagál jól az idők jeleire, nem tud változtatni a rossz megszokásain, halhatatlanul nagy a tehetlenségi nyomatéka, kudarcot vall a kezdeményezéseiben, elgettősodik... Nem azt mutatja mindez, hogy „idebent” már túl sok a tolvaj, a lator, a rabló? Túl sok olyan ember van „belül” az Egyházon, aki kapni akar tőle, s nem adni? Aki a magát keresi, nem az Istenét? Az Egyház hatalmas ballasztot vonszol magával, olyan holt terheket (szokásokat, beidegződéseket, ledobhatatlannak tűnő megláncoltságokat), olyan élő terheket (a lelkük mélyén hinni egyáltalán nem akaró embereket), amelyek és akik lefelé húzzák, a legkisebb mozdulást is szinte lehetetlenné teszik. Igen, hajó, bárka az Egyház – csak így éppen egy kegyetlenül megterhelt, alig vánszorgó teheruszályhoz hasonlít.

Ráadásul mindez sokszor öntudatlanul történik meg. A soha templomba nem járó, de keresztelést, elsőáldozást, esketést, temetést akaró tömegek mennyi idejét, energiáját pazarolják el egy papi életnek! Nekik nem kell hit, evangélium, de jönnek, mert a szolgáltatás kell. Kimondhatjuk-e a pápa gondolata nyomán, hogy ezek az emberek mind rablók? Hiszen elvesznek, de nem adnak, eszük ágában sincs Krisztuson keresztül belépni az akolba, az Egyházba. A kicsi, hozzájuk képest törpe, mustármagnyi közösség miattuk sokszor elveszíti a papját, aki velük vesződik ideje egy igen jelentős részében. Azután ugyanez a pap – a helyi hagyományörzés, a „nálunk mindig így volt”, a széttöredezetttség és a külső-belső szétszórtság, vagy akár az államilag szervezett „hitoktatás” okán – tovább fut, szervez, ügyeskedik. Nincs az emberek között, olyan pásztorként él, akinek nincs „bárányszaga” (Ferenc pápa zseniális hasonlata). Elforgácsolja a napjait olyan tevékenységek közepette, amelyekkel a plébániai közösséget ugyan nem építi, de valamiféle „társadalmi elvárásnak” mégiscsak eleget tesz. Aztán felújít, építkezik, a pástortalan pástori létből menekül az aktivizmus zsákutcájába... Elrabolt papi életek, amelyek úgy égnek el, hogy a közösség fénye, élete, ereje nem nő általuk. Futnak valamiféle tolvaj-elvárás, egyházi szolgáltatás-vágy kielégítésének a mókuskerekében. Nem válnak az emberek embe-
révé, azzá a prófétává, akivé az Isten felkente őket.

És aztán ott vannak a plébániáink! A mindenbe beleszólók hollórája, a mindenért elégedetlenkedők falkája, akik azonban semmit nem tesznek a közösség életéért! Csak nem tolvajok mind? A vasárnapi miselátogatók, akik egyszer sem lapátolnak télen havat a templom körül, soha nem takarítják le még azt a templompadot sem, amelyre hétről hétre igényt tartanak! Esetleg ők is latrok, rablók? Hoznak ők az Egyházba, vagy visznek onnan? Jézus kapuján jönnek be az akolba, vagy csupán beszőknek egy röpké vizit erejéig egy oldalsó résen, hogy ugyanott, lehetőleg mindenféle emberi elköteleződés nélkül ki is szökjenek?

Ne feledjük közösségeinket sem! Ott a sok „eljáró”, aki igényt tart a haszonra, az élményre, a hangulatra, amit a kevés, mindig túlterhelt „szervező” szolgálata révén élvezhetnek! Ők is tolvajok? Ott vannak még azok is, akik a másikat kizárólag lelki szemetesnek használják, de a más bajára már nem kíváncsiak! Talán ilyen latrokra is utalt a pápa? Olyanokra, akik szeretnek a kész közösségbe beleülni, abban lubickolni, de a nulláról semmit nem építenek még fel, vagy a nehézségek idején gyorsan odébb állnak? Csak nem rablók ők? A mi közösségeinknek hány igazi, valódi, elköteleződő, önfeláldozó, cselekvő tagja van – és hány felhasználója? Nem, mi nem egy internetes kapcsolattartó portál vagyunk, amelyben az a jó, hogyha minél több felhasználó mind több ismerőst jelöl be. Embertelen az ilyen valóság. Mi közösség vagyunk, amelybe minél kevesebb felhasználónak, minél kevesebb ismerősnek kell tartoznia – hogy helyettük végre mind több tag, testvér és barát legyen!

Ezen egyházi jelenségek mögött tulajdonképpen a hit elhalványulása áll, véli a pápa. Krisztus már nem lelkesít eléggé minket. Már nem tudunk lángolni. Valahogy belénk fagynak a nagy mozdulások, indulások. Mintha nem

bíznánk az Istenben. Mintha nagyon sokat beszélnének róla, de igazából, lényegében mi magunk sem hinnénk el, amit mondunk. Az élet lüktetése már csak senyvedés-vergődés, a lét tüze pislákolás. Gyávák vagyunk, gyávák hinni, mindent az Istenre bízni. Csak annyira akarunk találkozni vele, amennyire még „rizikómentesen” lehetséges. Csak annyit nyitunk meg előtte az életünkben, amennyi éppen elviselhető, áldozatmentesen felvállalható a számunkra. Csupán annyit kérünk belőle, amennyire éppen szükségünk van. Igen, végtelenül langyossá váltunk a hitben.

„Amikor az Egyház elveszíti bátorságát, akkor a langyosság légköre uralkodik el. Langyos keresztényekké válnak tagjai, akiknek nincs bátorságuk... Ez nagyon rossz hatással van az Egyházra.

„Amikor az Egyház elveszíti bátorságát, akkor a langyosság légköre uralkodik el. Langyos keresztényekké válnak tagjai, akiknek nincs bátorságuk... Ez nagyon rossz hatással van az Egyházra, mert a langyos-

ság befelé fordít, elkezdődnek az egymás közötti problémák. Nincs többé távlatunk, bátorságunk, az imában való bátorságunk az ég felé forduláshoz és az Evangélium hirdetéséhez. Langyossá válunk... Van azonban bátorságunk belekeveredni kicsinyes ügyeinkbe, féltékenységeinkbe, irigységünkbe, a karrierizmusba, az önző előrelépésbe. Ez nem tesz jót az Egyháznak. Az Egyház legyen bátor! Mindannyian legyünk bátrak, az imában kihívást intézve Jézushoz!”

„Legyünk bátrak!” – hónapok óta ilyen egyszerű szavakat hallunk egy hiteles, prófétai embertől. Szeretjük őt, mert kedves, mosolygós, emberközeli. De érezzük-e az egyszerű szavak erejét? Belenézünk-e a tükörbe, amit a pápa szüntelenül elénk igyekszik tartani? Meghalljuk-e a nagy „Ferenc-révület” andalító hangjain túl az igazi üzenetet? Azt az üzenetet, amely egyáltalán nem engedi bezárni magát valamiféle illemtudó távolságtartásba, amely olykor már-már durva szavakkal akar megállítani, megrázni minket? A pápa azért teszi ezt, mert Jézus is így beszél az evangéliumban: keményen, de nem a megsebzés, hanem a megtérítés szándékával. Egyszerűen, mert a túl nagy „komplikálás” végül nem felmutatja, hanem elrejtja a lényegét. Ez az örömhír prófétai nyelve, amelyet Ferenc mesterien beszél. Mi milyen hallgatói vagyunk? Erre végül a megélt hitünk válaszol majd.